آصف بهاند

د لنډیو اصلي منابع خلک دي

شلمه‌برخه

لنډۍ، د ثبتولو ستونزه

۳۴۲مه برخه

په دې وروستیو (۲۰۲۵/۰۹/۱۰) کې یوځل بیا د فیسبوک په بڼ کې له یوې نوې او نوښت لرونکې فیسبوکپاڼې سره مخ شوم، د ا پاڼه «نیمګړېمینه» نومیږي.

په دې پاڼه کې له د عکسونو په ملتیا لنډۍ خپرېږي چې ډېره سلنه یې نوې دي. د پاڼې مسؤل دومره زحمت ایستلی دی چې له جالبو عکسونو او منظرو سره جلا جلا لنډۍ، د عکسونو پر لمن باندې لیکي او انلاین کوي یې. دا پاڼه په‌ټول کې ګڼ ذوقي، ادبي، معلوماتي او دیني مطالب خپروي، خو ډېره پاملرنه یې لنډیو ته ده.

د دې مقالې د لا غنا له پاره مې، د يادې پاڼې مسؤل ته د ۲۰۲۵ ام کال د سپتمبر پر لسمه د يو لنډکي پيام په ملتيا، داسې وليکل:

سلامونه!

هيله ده هرڅه ښه وي.

زه آصف بهاند نومېږم، پخوا په کابل پوهنتون کې استاد وم او اوس په ډنمارک هېواد کې ژوند کوم، ډېره موده کېږي چې د لنډيو په باب څېړنه کوم او نوې لنډۍ راټولوم، تراوسه مې د لنډيو څلور ټولګې خپرې کړې دي.

د لنډيو په باب ستاسو کار هم په فيسبوک کې زما خوښ شو او هغه لنډۍ چې زما له پاره نوې او په زړه‌پورې وې، راخوندي مې کړې.

زه غواړم چې د لنډيو په باب ستاسو د نوښت لرونکي کار په باب د يوې مقالې په چوکاټ کې يو څه وليکم، هيله کوم لاندې پوښتنو ته د فرهنګي او وطني مينې په خاطر ځواب راکړئ:

ــ کله مو د «نيمګړې‌مينه» په نامه دا فيسبوکپاڼه جوړه کړې ده؟

ــ تاسو له څه مودې راپه دې خوا د لنډيو خپرولو کار پيل کړی دی؟

ــ په اټکلي ډول به مو تراوسه څومره لنډۍ خپرې کړې وي؟

ــ د لنډيو د خپرولو اصلي موخه يا مقصد به مو څه دی؟

ــ دا کار د تفريح له پاره کوئ، که د پښتني فولکلور د عامېدو او ترنورو خلکو پورې د رسولو په موخه؟

له مرستې نه مو همدا اوس مننه

آصف بهاند

د يادې پاڼې مسؤل تر يوڅه ځنډ وروسته زما د پيام او پوښتنو په ځواب کې د ۲۰۲۵ ام کال د سپتمبر پر دولسمه داسې راته وليکل:

«خدای تعالی دې تل تاسې روغ، خوشحال، بريالی او سرلوړی لره. وعليکم سلام استاد آصف بهاند صيب! ډېره مننه چې مو له ما سره اړيکه ونيوله. ستاسو نه ستړې کېدونکې خدمت او ارزښتمن کار چې د پښتو ژبې، فولکلور او په ځانګړي ډول د لنډيو په برخه کې ترسره کوئ، د ډېر قدر او ستاينې وړ دی. تاسو د پښتو د فرهنګ د زرينو خزانې د ژغورلو او راتلونکو نسلونو ته د رسولو لپاره مهم کار کړی دی.

نږدې څلور کاله کېږي چې مې دا پاڼه جوړه کړې ده. له لومړۍ ورځې مې د پاڼې د جوړولو سره سم د لنډيو خپرول پيل کړي دي. دقيق شمېر نه لرم، خو اټکل کوم چې تر شپږ زره (۶۰۰۰) زياتې به مې خپرې کړې وي. زما موخه يوازې تفريح نه ده. غواړم چې د پښتني فولکلور دا مهمه برخه چې د ولس د احساساتو او فکرونو انځور دی، له هېرېدو نه وژغورل شي او راتلونکو نسلونو ته ورسېږي. تفريح يې يوه برخه ده، خو اساسي موخه مې د پښتني ولسي ادب ژوندی ساتل، خلکو ته د هغوی د فرهنګي ميراث يادونه کول، او همدارنګه د پښتو ژبې ښکلا نورو ته رسول دي.»

ما په همدې ورځ بيا داسې وړانديز ورته وکړ:

ډېره مننه!

کومه مقاله چي زه ستاسو د فرهنګي کار (د لنډیو ټولول او خپرول) په باب لیکم، د هغې مقالي د لا غني کېدو او ښکلا له پاره غواړم په مقاله کې خپلو مخاطبینو ته ستاسو لنډه بیوګرافي هم وړاندې کړم. که کوم ممانعت نه وي، هیله ده چي خپله لنډه بیوګرافي هم ماته راولېږئ.

زما له نظره د دې پاڼي د مسؤل بیوګرافي خپرول ځکه اړین دي چي دی په مدرنه بڼه د پښتني فولکلور په معرفي او خپراوي کې ځانګړی او د قدر وړ کار کوئ، نو ده زما د بیاځلي ټینګار له مخې ځبل ځان داسې را وپېژانده:

«زه سمیع الله حسینخیل یم. په ۱۳۸۳ کال کې په پاکستان کې په یوه کډواله کورنی کې زېږېدلی یم. لومړنۍ زده‌کړې مې د کابل د ابوذر غفاري رض ښوونځي کې وکړې، منځني هم، او د حبیبیه ښوونځي څخه فارغ شوم. اوس مهال د کابل په خاتم النبین ص پوهنتون کې محصل یم. د پښتو ژبې او فولکلور سره مې ډېره مینه ده. شاوخوا څلور کاله مخکې مې د فیسبوک په نوم «نیمګړې مینه» پاڼه جوړه کړه او د پښتو لنډیو نشرول مې پیل کړه. په پیل کې دا کار مې د شوق او تفریح لپاره کاوه، خو وروسته مې ولیدل چي خلک د لنډیو او ټپو سره ډېره مینه لري، او دا زما لپاره د پښتو ژبې او فرهنګ د خدمت یوه لاره شوه. زه باور لرم چي لنډۍ د ولس ګډه شتمني ده، او زه یوازې د هغوی د خوندي کولو، ژوندۍ ساتلو او خلکو ته د رسولو هڅه کوم.»

هره‌ورځ یا ورخ په منځ کې څو نوي او جالب عکسونه او د هر عکس سره هماغسې نوي او جالبې لنډۍ داسې پرلیکه کوي چي لیدونکي یا لوستونکي له ورایه ورماتوي او لوستلو ته اړ کوي. په دې ډول دا پاڼه په خلکو کې د ټولنیزو شبکو د ډېری کارونکو پرخلاف یوازې د فولکلو او فرهنګ له پاره کار کوي. زه یې دلته د کار څو بېلګې له لینکونو سره په مستند ډول وړاندې کوم:

په بارانه کې دا کمال وي
له یاده تللي خلک بیا دریادوینه

مور دې د کور کارونه غواړي
ته رانه غواړې په نکریزو سره لاسونه

چا ته به مړلالی یادېږي
څوک له ژوندي لالي نه لرې تللي دینه

اختره رالې، خوند دې نه‌شته
زړونه مو مات دي، له مستی لوېدلي‌دینه

https://www.facebook.com/photo/?fbid=756094727403781&set=pcb.756094990737088

په دوعاګانو هم خپل نه‌شو
په نیموشپو مې رب ته ډېر ژړلي‌دینه

بېګا مې خوب کې یار لیدلی
د زړه‌زخمونه مې نن بیا پرې شوي‌دینه

ته به په څه حال یې لالیه
د مازدیګروړانګې دې مخ رایادوینه

https://www.facebook.com/photo/?fbid=758418180504769&set=pcb.758418367171417

د زور دې نهیم زورورہ
د زړه ازار به درته ټول عمر کومه

ټپه، ټپه خال به دې ښکل کړم
غزل، غزل سترګو ته مهٔنیسه لاسونه

په لالي خپله سا درنه ده
درنې کمځې مې اړوي، ځان غرقوینه

پخوا د هېڅچا په کار نهوې
چې ما لالی کړې، قافلې درپسې ځینه

https://www.face-
book.com/photo?fbid=757685450578042&set=pcb.757685540578033

د دروازې ملنګ ته وایه
صبر دې وکړي، په لمانځه ولاړه یمه

خدای به مې ورک لالی پیدا کړي
بیا به همزولو منځ خواره نهکېنمه

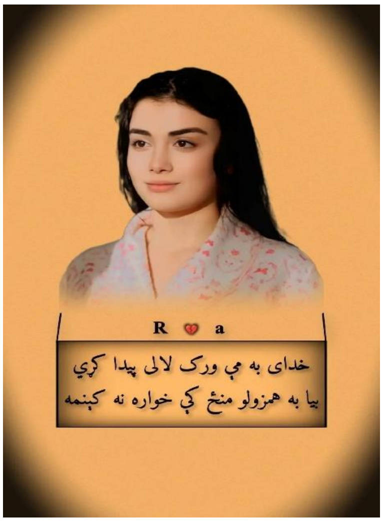

https://www.face-
book.com/photo/?fbid=756918820654705&set=pcb.756918963988024

ته خو مې خپل کړه، توره وکړه
لکه د سوي لاس ساتنه به دې کړمه

د سترې ژوند، سترې کیسې دي
جانانه مه مې غروه، ژړا راځینه

ښه دې سترګو کې درمات شه
تبره، تبره مې تر زړګي وتلېدینه

د لالي سر دې سلاموت وي
زما پرسر دې د دونیا غمونه وینه

لالا له ما سره زیاتی دی

وړېجلکی په بنو چا ورکړېدینه

https://www.face-book.com/photo/?fbid=755230184156902&set=pcb.755230290823558

ستا په راتلو دادا قهرېږي
نور به خولګی په دروازه کي درکومه

ښنګه مي پاس پر سینه پروت يي
د اخيرت سختی دي هېري دی مئنه

https://www.face-book.com/photo?fbid=754837800862807&set=pcb.754837890862798

ناسم لنډی:

د لنډیو لهپاره دا ځانګړې شوې پاڼه که په ځیرسره وکتل شي، یوښه نیمګړي اړخونه هم لري. په دې پاڼه کې له ډېرې زحمتکشی سره سره، ځینې نیمګړتیاوې هم شته. په لنډیو کې ځینې ټیپی تېروتنې او املايي ستونزې شته چې دلته يې زه لومړی د لنډیو ناسمه انلاین شوی بڼه رااخلم او بیا يې سمه بڼه لیکم او بیا درنو لوستونکو ته وړاندې کوم. هیله ده چې دا کرښې او د لنډیو په ناسمو بېلګو باندې د مسؤلینو سترګې ولړېږي او په راتلونکو کې تېروتنې تکرار نهکړي:

ناسمه بڼه:

اسمانه کرن وهه رالوېګه
یما قیامت ده چې په تولو قیامت شینه

سمه بڼه:

اسمانه کړنګ وهه رالوېږه
پرما قیامت ده، چې پر ټولو قیامت شینه

https://www.face-book.com/photo/?fbid=756162050730382&set=pcb.756162284063692

نا سمه بڼه:

پلار یه د کلي فیصلي کړي
لور یه په تورو سترګو کلي ورانوینه

پلار يي د کلي فیصلي کړي
لور يي په تورو سترګو کلي ورانوینه
https://www.face-book.com/photo/?fbid=755620117451242&set=pcb.755620380784549

ناسمه بڼه:

د جدایی اول ماښام دی
ملا اذان کری زه سلګو نیولی یمه

سمه بڼه:

د جدايي اول ماښام دی
ملا اذان کړي، زه سلګو نيولی‌يمه
https://www.face-book.com/photo/?fbid=756162020730385&set=pcb.756162284063692

ناسمه بڼه:

د جوداېئ زور مي لېدلي
کور کښي مرغو ته جالي خپله جوراؤمه

سمه‌بڼه:

د جدايي زور مي ليدلی
کور کې مرغو ته جالي خپله جوړومه

https://www.face-book.com/photo?fbid=755290034150917&set=pcb.755290747484179

ناسمه بڼه:

جانانه ويښ بي که ويده يي
ستا له کوټي می لاس ترلی تيوينه

سمه‌بڼه:

جانانه ويښ يې که ويده يې
ستا له کوځې می لاس تړلی تېروینه
https://www.face-book.com/photo?fbid=755290087484245&set=pcb.755290747484179

ناسمه بڼه:

په خوله توبي توبي وباسم
په تا مئِن زرگی توبې نه قبلوينه

سمه‌بڼه:

په خوله توبې، توبې وباسم
پر تا مئِن زړګی توبې نه‌قبلوينه
https://www.face-book.com/photo?fbid=754449754234945&set=pcb.754449910901596

ناسمه بڼه:

خوله مي ترې غوښته غېرہ يې راکړه
خدايه خيالي ليلا ته ورکړې جنتونه

سمه بڼه:

خوله مې غوښته، غېږه يې راکړه
خدايه خيالي ليلا ته ورکړې جنتونه

https://www.facebook.com/photo/?fbid=766943662985554&set=pcb.766943816318872

د «نيمګړې مينه» فيسبوکپاڼې دې نيمګړتيا ته مې ځکه د پاڼې د ښاغلي مسؤل پام په جدي ډول وروګرځاوه چې ډېر خلک، په تېره ځوانان دا پاڼه تعقيبوي او په دوی کې ښايي يوشمېر مبتديان هم وي، خدای مه کړه چې دا ياد خلک، يادې تېروتنې د سمو په ډول قبولې نه کړي چې بيا به دا تېروتنې تر ډېرو پورې پسې تکرارېږي؛ مګر کار يې ډېر ارزښتمن او د قدروړ دی.

دا هم له يادې پاڼې د څو راخوندي شوو لنډيو بېلګې:

په صبر، صبر مې زړه شين شو
نور مې طاقت د صبر نه‌شته، مړ به شمه

له خپله ځانه تاوراتاو شوم
لاليه ستا په رقم غږ مې واورېدنه

دا ستا په غوږ، والی زما دي
تا ته مې ورور په يارانه درکړېدينه

په صداقت دې خاورې واوړه
زړګی مې راوړه، په يارۍ پښېمانه يمه

مرګيه ودرېږه لاړ نه‌شي
ژوند ته يوڅو ګيلې کوم، درسره ځمه

رخصت دې واخستو، روان شوې
ګله په سترګو کې دې غم کيسي کوينه

په يارانه خوشحاله نه‌يم
يار مې د ختوکور لري، ويجاړ به شينه

خوله ورکوم، بخيله نه‌يم
په يار بارو نه‌شته ملګري خبروينه

سر يې سرتور کړ، سوال يې وکړ
خدايه ته ډک کړې د مزدور لالي لاسونه

نه مې په زړه کې دومره زور شته
نه مې مرۍ کې ښه ده چې چيغې ووهمه

په نوم دې ډېرخلک ياېږي
په رنګ دې يو نه‌شته، چې زړه پرې صبرکړمه

څنګه د يوبل ليوني وو
څنګه مو واخيستل له يوبل نه لاسونه

په نیمه شپه یې په ژړا کړم
د یار غمونه په لښکر راغلي‌دینه

زما د حال پوښتنه مه‌کړه
زه د مرګي په تمه شپې سبا کومه

اخري‌ورځ ده راته ګوره
بیا به د یوبل د لیدو ارمان کوونه

رنګ خو دې زیـړ رامعلومېږي
زړه ته مې لویـږي، له یارۍ اخلې لاسونه

پر مخ مې مه‌وهه ظالمه
په سترګو ړوند شئ، پېغلې چا وهلې‌دینه

باران، بایللی یار رایاد کړ
د چا له غاړې به یې تاو وي مړوندونه

ښکلی کابل مې نه هېرېږي
په پېښور کې مې زړه صبر نه‌کوینه

د جنازې اعلان مې مه‌کړه
زه دې سپیره‌جهان کې هېڅوک نه‌لرمه

تر نیمې‌شپې راتګ دې ځار شم
خوب مې پوره ده، په راستۍ خوله درکومه

خیر دی که نه‌راځې لالیه
تشه دوعا راته کوه ناروغه‌یمه

په غم دې زه لړلی ګرځم
د مازدیکر دیدن دې نورخلک کوینه

د لاس نیولو مې څوک نه وو
تر مازدیګره سترګې ډکې ګرځېدمه

اول مې نه‌ژړل، اوس ژاړم
کمکوټی یار مې لویاوه، د نورو شونه

بنګړي دې اوس هم راسره دي
ماتې‌ټوټې یې ښکلوم، تـا یـادومه

دروازه جګه ورته کېږدئ
دا کبرجنه ناوې سر نه‌ټیټوینه

چیغې‌وهم، وهی یې نه‌شم
پښتو مې شونډې په قسم ګنډلې‌دینه

وس مې په هرڅه کې رسېږي
د خدای په چارو کې مې نه‌رسي لاسونه

پر مړونده يې د يار نوم دی
جنۍ د مور په مخکې نهکړي اودسونه

چې را په يادشي، حال مې نور شي
جامې مې اور شي، اندامونه مې سېځينه

لاړمه بل درنه واده کړم
مور ته دې وايه چې بنګړي درواچوينه

نه به دا ستا زړه کرار شي
نه به زما مينه پر نورو ماته شينه

پر تا خوشحاله ورځې راغلې
ځکه دې زه له خياله ووتم مئينه

په اشنايي دې نازېدمه
په جدايي دې لکه ګل ورژېدمه

داغونه ډېر پر زړګي راکړه
ياران ضرور يوبل ته نښې ورکوينه

د پشکال د ګرمۍ زور دی
زلفې دې تولې که چې نهدې تنګوينه

په خوله توبې، توبې وباسم
پر تا مئين زړګی توبې نهقبلوينه

کابل ته مهوايه چې وران شي
دلته مو شوي وو لومړي ملاقاتونه

زړه مې له غم سره عادت دی
اوس خوشحالي راباندې بد اثر کوينه

پلار يې د کلي فيصلې کړي
لور يې په تورو سترګو کلي ورانوينه

هغه که ما نه ځان ورنغاړي
زما د زړه تاوان دې راکړي، بيا دې ځينه

نوره مې هېڅ بيماري نهشته
د جانان غټو سترګو نيم خوړلی يمه

د جدايي اول ماښام دی
ملا ازان کړي، زه سلګو نيولیيمه

www.dawatmeedia24.com